आर्गलः, –ली [अर्गलमेव स्वार्थे अण्] A bolt or bar; see अर्गलम्.

आर्ग्वध = आरग्वध. q. v.

आर्घा [आ-अर्घ-अच्] A kind of yellow bee.

आर्घ्य *a.* Relating to this bee. **–र्घ्यम्** Wild honey.

आर्च *a.* (**–र्ची** *f.*) [अर्चा अस्त्यस्य ण P. V. 2. 101] 1 Devout, worshipping, pious. –2 Relating to the Ṛik or Ṛigveda.

आर्चायण *a.* Existing in Ṛiks.

आर्चिक *a.* (**–की** *f.*) [ऋचि भवः, ऋचो व्याख्यानो ग्रन्थो वा ठञ्] Relating to the Ṛigveda, or explaining it. **–कम्** An epithet of the Sāma-Veda.

आर्चीक *a.* [ऋचीके पर्वते भवः अण्] Belonging to the ऋचीक mountain. **–कः** The mountain ऋचीक.

आर्जवम् [ऋजोर्भावः अण्] 1 Straightness; दूरं यात्युदरं च रोमलतिका नेत्रार्जवं धावति S. D. –2 Straightforwardness, rectitude of conduct, uprightness, honesty, sincerity, open-heartedness; आर्जवं कुटिलेषु न नीतिः; अहिंसा क्षान्तिरार्जवं Bg. 13. 7; 16. 1; 17. 4; 18. 42. क्षेत्रमार्जवस्य K. 45; Bh. 2. 22. –3 Simplicity, humility; कृतानुकारानिव गोभिरार्जवे Ki. 4. 13; Mv. 5. 46. –4 Front (Loc. आर्जवे straight in the front); देवदत्तस्यार्जवे ŚB. on MS. 1. 1. 15.

आर्जीक *a.* [ऋजीकस्येदं अण्] Belonging to the ऋजीक country, or a vessel called ऋजीक. **–कः** A lake in the ऋजीक country; (according to others) perhaps a milk-vessel or celestial-vessel in which the heavenly Soma is purified.

आर्जीकीय = आर्जीक *a.* **–या** 1 A terrestrial river. –2 N. of a river (विपाशा.); आर्जीकीये शृणुह्या सुषोमया Rv. 10. 75. 5.

आर्जुनायनाः N. of a people.

आर्जुनिः [अर्जुनस्य अपत्यं इञ्] The son of Arjuna, अभिमन्यु; अभिमन्युमिति प्राहुरार्जुनिं पुरुषर्षभम् Mb. 1. 221. 67.

आर्त *a.* [आ-ऋ-क्त] 1 Afflicted with, struck by, suffering from, pained by; सा त्रियामा तदार्तस्य चन्द्रमण्डलमण्डिता Rām. 2. 13. 15; usually in comp., कामार्त, क्षुधार्त, तृषार्त &c. –2 Sick, diseased; आर्तस्य यथौषधम् R. 1. 28; Ms. 4. 236. –3 Distressed, afflicted, struck by calamity, oppressed, unhappy; आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी Bg. 7. 16; आर्तत्राणाय वः शस्त्रं न प्रहर्तुमनागसि Ś. 1. 11; R. 2. 28, 8. 31, 12. 10, 32. –4 Perishable (विनाशिन् अतोऽन्यदार्तम्) Bri. Up. 3. 4. 2. –5 Inconvenient; आर्ता यस्मिन् काले भवन्ति स आर्तः कालः। ŚB. on MS. 6. 5. 37. **–Comp. –नादः, –ध्वनिः, –स्वरः** a cry of distress, **–बन्धुः, –साधुः** a friend of the distressed.

आर्तिः *f.* [आ-ऋ-क्तिन्] 1 Distress, affliction, suffering, pain, injury (bodily or mental); आर्तिं न पश्यसि पुरूरवसस्तदर्थे V. 2. 16; आपन्नार्तिप्रशमनफलाः संपदो ह्युत्तमानाम् Me. 55. –2 Mental agony, anguish; उत्कण्ठार्ति Amaru. 44. v. l. –3 Evil, mischief. –4 Sickness, disease. –5 The end of a bow. –6 Ruin, destruction; दुःखार्तिप्रभवं सुखम् Mb. 12. 25. 22.

आर्तिमत् *a.* Suffering from pain, afflicted.

आर्तगलः N. of a tree नीलझिंटी (Mar. कोन्हांटी).

आर्तना Ved. 1 A mortal combat. –2 An uncultivated ground; Rv. 1. 127. 6.

आर्तव *a.* (**–वा–वी** *f.*) [ऋतुरस्य प्राप्तः, अण्] 1 Conforming or relating to the season; seasonal; अभिभूय विभूतिमार्तवीम् R. 8. 36, स्वयमङ्गेषु ममेदमार्तवम् Ku. 4. 68; लताभिः श्रीरिवार्तवी V. 1. 13; vernal; R. 9. 28, 48. –2 Menstrual, relating to or produced by this discharge. **–वः** A section of the year, a combination of several seasons (Ved.). **–वी** A mare. **–वम्** The menstrual discharge (of women), नोपगच्छेत्प्रमत्तोऽपि स्त्रियमार्तवदर्शने Ms. 4. 40, 3. 48. –2 Certain days after menstrual discharge, favourable to conception. –3 Menstrual ablution; गिरिकायाः प्रयच्छाशु तस्या ह्यार्तवमद्य वै Mb. 1. 63. 55. –4 A flower.

आर्तवेयी A woman during her courses.

आर्त्निः The end of a bow.

आर्त्विजीन *a.* (**–नी** *f.*) [ऋत्विजं तत्कर्माहर्हति खञ्] Fit for the office of a sacrificial priest (ऋत्विज्) दाक्षिण्यदिष्टं कृतमार्त्विजीनैः । Bk.

आर्त्विज्यम् [ऋत्विजो भावः कर्म वा ष्यञ्] The office of a priest, his rank; आर्त्विज्यं करिष्यन्वाचि स्वरमिच्छेत Bri. Up. 1. 3. 25.

आर्थ *a.* (**–र्थी** *f.*) [अर्थादागतः अण्] 1 Relating to a thing or object. –2 Relating to, dependent on, sense (opp. शाब्द); आर्थी उपमा &c. –3 Material, significant.

आर्थपत्यम् Power over a thing, possession of a thing.

आर्थिक *a.* (**–की** *f.*) [अर्थं गृह्णाति ठक्] 1 Significant. –2 Wise. –3 Rich. –4 Substantial, real, material.

आर्द्र *a.* [आ-अर्द्–रक् दीर्घश्च Uṇ. 2. 18] 1 Wet, moist, damp; तन्त्रीमार्द्रां नयनसलिलैः Me. 88. 45; आद्रक्षितारोपणमन्वभूताम् R. 7. 28. –2 Succulent, living, not dry, green, juicy; आर्द्रं द्रव्यं द्विधा प्रोक्तं सरसं नीरसं तथा. –3 Fresh, new; कामीवार्द्रापराधः Amaru. 2; कान्तमार्द्रापराधम् M. 3. 12; R. 14. 4. आर्द्रमञ्जरी a cluster of fresh blossoms. –4 Soft, tender; oft. used with words like स्नेह, दया, करुणा in the sense of 'flowing with', 'moved', 'melted'; स्नेहार्द्रं हृदयम् a heart wet or melted with pity; करुणा°, दया°; प्रेमार्द्राः चेष्टाः Māl. 5. 7. –5 Full of feeling, warm. –6 Loose, flaccid. **–द्रा** N. of a constellation or the sixth lunar mansion so called (conisting of one star). [cf. Gr. *ardo*]. **–Comp. –एधाग्निः** *a* fire maintained by wet wood; यथैवार्द्रैधाग्नेः पृथग्धूमा विनिश्चरन्ति Śat Br.; Bri. Up. 2. 4. 10. **–कपोलितः** The designation of an elephant in the second stage of rut. (cf. Mātaṅga L. 9. 13). **–काष्ठम्** green wood.